

תורת

ויגד משה

דברות קודש

כ"ק מרן אדמו"ר זיע"א

מקראלי

פרשת ראה

שבת מברכים אלול

יצא לאור
פרשת ראה תשפ"ד

פרשת ראה

העצירה של סר מן הדרך, ואם לא ילך אחרי אלוהים אחרים וגו', לא יהיה מקולל אף שהוא סר מן הדרך ולא מקיים מצוות השם יתברך מה שצוה לעשותם. וגם לא קאמר מה הוא הברכה באם תשמעו אל מצוות ה', וגם אלל הקללה לא קאמר, מה הוא הקללה שיקבל זה מי שלא ישמע אל מצוות ה' ויסור מן הדרך אשר צוה השם יתברך.

תראו אותי ותלדיקו דברי

ולתתן כל זאת נביא מקודם מדב"ק של האור החיים הק' שמתתן כמה דיקדוקים ממה שהקשינו, וכתב דמכיון שבא משה רבינו לומר להם את טוב העולם העליון ולהמעיט כל טובות העולם הזה, ולכן בכדי שיאמינו באמת בדברים האלו צריך האומרו שיכיר הכרה חושית בטיב עולם העליון, ועוד שצריך שיהיה לו השגה בטוב עולם הזה וקניינו, כי אם הוא יהיה מושלל מקניני עולם הזה, לא יאמנו בדבריו למי שמשיג טובת עולם הזה כי יאמרו כי הוא ממאיר את הנאות העולם הזה הוא משום שלא טעם טעמי הנאת עולם הזה ואם היה

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה את הברכה אשר תשמעו אל מצוות ה' אלוהיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום, והקללה אם לא תשמעו אל מצוות ה' אלוהיכם וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום ללכת אחרי אלוהים אחרים אשר לא ידעתם.

רבו הדיקדוקים בפסוקים הק' האלו, בראשונה באמרו "ראה" מה הכונה ב"ראה" זו, וגם דנקט לשון יחיד ואח"כ אמר בלשון רבים "לפניכם" ומה הוא דנקט "אנכי" על מי הוא הכוונה להלוא משה קאמר כל זאת והיה לו לומר ראה כי ה' נותן לפניכם וגו'.

וגם יש לדייק בשינוי הלשון שאכל הברכה קאמר "את הברכה אשר תשמעו" וגו', ואכל הקללה אמר "והקללה אם לא תשמעו" וגו', וגם יש לדייק למה אכל הקללה אמר "אם לא תשמעו וגו' וסרתם מן הדרך, אשר אנכי מצוה אתכם וגו' וכי לא ידעין שאם לא ישמע לקול ה' הוא סר מן הדרך, וגם מה צריך לומר ללכת אחרי אלוהים אחרים וגו', וכי זה הוא

טועמם לא היה ממאוסו ולכן לא יטו
אזנם לקבל דבריו שהוא ממאס העולם
הזה ותענוגיו, וגם צמא שצא להפליג
בטוב עולם הבא לא יאמנו בזה
דבריו כי יאמרו כי מעולם לא ראה
ולא ידע מה הוא טוב עולם הבא.

ולזה אמר האיש משה בלשון ראה
אנכי, פירוש שתרצו אותי ותלדיקו
הדברים שאני אומר לכם כי הוא השיג
להכיר את טוב העולם הזה, כי משה
היה גדול מאוד וגיבור ומלך וגם עשיר
גדול וכמו שאיתא (במסכת שבת ל"ב)
וגם הכיר בטוב עולם העליון כי עלה
לשמים וטעם טעם עליון, ולכן אחר
להשיג הכרה חושית ב' הדברים האלו
אמר להם הדברים האמורים בענין
הזה דהיינו להמעיט כל טובות עולם
הזה ולהפליג בטוב עולם הבא, ולכן
אמר גם בלשון יחיד "ראה" כי ראייה זו
כולם שוים הם בהכרתם שהיה גלוי
לכל השגת משה בעולם הזה ובעולם
הבא.

כל אחד יכול להיות כמשה

ועוד כתב האור החיים הק' לפרש
מה שכתוב "ראה אנכי" בלשון יחיד

ואח"כ אמר בלשון רבים נותן לפניכם,
על דרך אומרו ז"ל, (רמב"ם הלכות
תשובה פ"ה) שיכול אדם לעשות עצמו
כמשה רבינו, ולכן אמר בלשון יחיד
ראה אנכי, כי אליו יראו להדמות כל
הבא לקרב לעבודת הקודש שהוא
עבודת ה' שיכולים להיות כמוהו
כמשה עצמו, כי יכולים להגיע לזה,
ואמר זה בלשון יחיד והא משום שלא
רמז זה אלא ליחיד סגולה שבעם אשר
יכינו עצמם להשגה עליונה, כי מי ומי
ההולכים הרואים להשיג השגה זו
להיות כמשה, אבל כנגד כללות ישראל,
אמר בלשון רבים, אנכי נותן לפניכם.

השמועה בתורה תענוג נפלא

ועוד כתב לפרש מש"כ את הזכרה
אשר תשמעו, להעיר כי מלבד הזכרה
המושגת מדרך השם, עוד עמה יעוד
טוב, והוא אשר תשמעו כי השמועה
בתורה הוא תענוג נפלא ומחיה הנפש
כאומרו שמעו ותחי נפשכם (ישעי'
נ"ה) והמרגיש בטעם התורה תשיחנו
נפשו כי עליו לשלם גמול טוב לנותן
מתנה כזו טובה ומופלאה ואין צריך
לומר שאין לתבוע שכר עליה, ותלה
הכתוב הזכרה בשמיעה ולא הזכיר לא

הַקְדָּשָׁה הוּא בְּעֵינַיִם, כלומר שכל הקדושה תלוי בעיניים, ולזה בא הרמז כאן, שאמר משה רבינו "ראה" הראיה בזה אני נותן לפניכם היום ברכה, הוא אם אתם תשמעו ותשמרו את העניים שלכם בקדושה וטהרה, ואם ח"ו להיפך מבלי שמירת עניים, אז הוא גורם לקללה, שעין רואה ולב חומד ח"ו, ויבוא חלילה להיות וסרתם מן הדרך אשר ה' מצוה אותנו, ולכן עלינו להתחזק בזה הן בבית והן בחוץ, לשמור את העניים שלנו בקדושה ואז נזכה לברכה, כי עין טובה הוא יבורך.

היום של האדם הוא ברכה או קללה

ועוד אפשר לומר בדרך רמז בפסוק הזה ראה אנוכי נותן לפניכם "היום" ברכה וקללה, כלומר שאדם ידע שהיום של האדם הוא ברכה או קללה, וכמו שכתבו בספה"ק שאין דבר רשות בעולם וכל דבר שאדם עושה בימיו הוא, או מצוה או עבירה כלומר ברכה אם זה מצוה, וקללה אם זה עבירה, ומובן שיש דברים שזה בעצם מצוה ויש דברים שזה בעצם עבירה, אבל גם אם דברים שהם רשות, מכל מקום יש בזה גם עבודת השם ולמשל

מעשה המצוה ולא שמירת המצוה, לפי שהשומע דברי אלוקים חיים התורה מטיבה נפשו ומישרתו כי יש בזה סם חיים, וכאמרם של חז"ל "המאור שבה מחזירם למוטב", ולזה תלה הכל בשמיעה ובהקללה אמר אם לא תשמעו, פירוש שמי שמונע עצמו משמיעת התורה הרי הוא מקולל מעצמו וזה מה שאמר הפסוק והקללה אם לא תשמעו שזה היא הקללה בעצמו ועוד שזה יבוא לסור מכללות דרך החיים, ולו זו בלבד אלא יציאנה לקצוב לו בארות נשברים כאומרו ללכת אחרי וגו', ומה ש' "היום" פירש דלפי שהיום עומדו על דעתם כאומרם של חז"ל שאין אדם עומד על דעת רבו עד מ' שנה.

שתשמרו על העיניים תזכו לברכה

ונראה עתה לפרש כמה מהדיקדוקים הנ"ל, מה שנראה לפי ענ"ד לומר בעז"ה בזה, בראשונה שנקט לשון "ראה" שהוא הראיה, נראה לומר בדרך רמז, כי נודע בספרים הק' גודל הענין של שמירת העיניים שהוא היסוד של הקדושה וכמו שאמרו בדרך רמז על הפסוק (וישג לח, כא) אֵינִי

אדם יס לו רשות לאכול ולשתות ותלוי
בכוונה אם אוכל בכלי שיהיה לו כוח
לעבוד את עבודת השם בתורה ותפלה
ובקיום המצוות, אז גם האכילה הוא
ג"כ עבודת ה' וכן השתיה והשניה וכו',
אבל אם כוונתו רק לתאוות נפשו, אף
שאין זה ממס עבירה מכל מקום הוא
מגונה ואינו משובח (עיין הרמב"ם
הלכות דעות ובש"ע אוה"ח סימן
רל"ו) וזה כוונת הפסוק שהיום מה
שאדם עושה בו יס בזה ברכה או ח"ו
להיפך מזה קזה קללה ח"ו.

השינוי בלשון הברכה והקללה

ונראה עוד לומר בפסוקים אלו
על השינוי בלשון הברכה והקללה
שכתוב בפסוקים שלפנינו, דהיינו
בברכה אמר "את הברכה אשר תשמעו
אל מצות ה' אלוהיכם אשר אנכי מצוה
אתכם היום" ובקללה אמר "והקללה
אם לא תשמעו אל מצות ה' אלוהיכם
וסרתם מן הדרך" וגו' מדוע כריך
לומר וסרתם מן הדרך, הלוא זה מובן
שאם לא ישמע בקול ה' הוא סר מן
הדרך.

מחוד שלא לשמה בא לשמה

ונראה לומר בעז"ה לומר באופן
זה דהלוא נודע שאיש ישראל כריך
לעסוק בתורה ובמצוות אך ורק לשמה
דהיינו לשם ה' שאיזה לו לעשות כן,
ולא בשביל שום שכר לא שכר גשמי אף
לא שכר רוחני, אבל אמרו חז"ל לעולם
יעסוק אדם בתורה ומצוות אף שלא

אדם יס לו רשות לאכול ולשתות ותלוי
בכוונה אם אוכל בכלי שיהיה לו כוח
לעבוד את עבודת השם בתורה ותפלה
ובקיום המצוות, אז גם האכילה הוא
ג"כ עבודת ה' וכן השתיה והשניה וכו',
אבל אם כוונתו רק לתאוות נפשו, אף
שאין זה ממס עבירה מכל מקום הוא
מגונה ואינו משובח (עיין הרמב"ם
הלכות דעות ובש"ע אוה"ח סימן
רל"ו) וזה כוונת הפסוק שהיום מה
שאדם עושה בו יס בזה ברכה או ח"ו
להיפך מזה קזה קללה ח"ו.

היום תלוי באדם ובהנהגתו

או יאמר "שהיום" תלוי באדם
שאם אדם לומד תורה ומקיים מצוות
ויס לו חיות וחשקות בדבר אז שהיום
שלו הוא ברכה וחבל לו על היום
העובר כ"כ מהר, אבל אם ח"ו הוא
בטל בזמנו ואינו לומד כמו שצריך
ואינו מקיים המצוות כמו שצריך אז
היום עליו לעול ולמשא ואומר בדוקר
מי יתן ערב, ובערב הוא אומר מי יתן
שכבר יהיה בוקר, כלומר שיעבור
הימים מהר, כי הוא מתחרט שעבר
היום בלא עשיית כלום, ומגיעים
הימים שאין בהם חשק, אבל אם הוא

ועוד נראה לי לומר בדרך אפשר, להפסוק אומר ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, ואח"כ הוא אומר את הברכה אשר תשמרו וכו', והקללה אם לא תשמעו וכו', ולכאורה היה לו לומר בתחילה בלשון הזה, ויאמר ראה אנכי נותן לכם היום ברכה או קללה, ואיך קאמר ברכה וקללה, כאילו זה בא ביחד, ואח"כ הוא מפרק ומחלק ביניהם.

איך קאמר שהשם נותן קללה

וגם קשה איך קאמר שה' נותן קללה אם לא תשמור את המצוות, הלא כתיב בפסוק מאיתי לא תלך הרעות וגו'.

בתוכחה גנוזים טובות וישועות

ולכן חשבתי לומר בדרך אפשר להלוא נודע מה שכתבו הספרים הק' שבתוכחה שצורה שכתובים בפרשת בחוקתי ובפרשת כי תבוא, גנוזים בו טובות וישועות גדולות וע"ז נאמר בפסוק (משלי ג') מוסר בני אל תמאס, וכתוב את אשר יאהב ה' יוכיח, ומקורו מפורש בזוה"ק (זו"ח כי תבוא) וכן מקורו בגמרא במסכת מועד קטן (ט.)

לשמה שמתוך שלא לשמה יבוא לשמה וכן בעצירות נאמר גדולה עבירה לשמה ממורה שלא לשמה, שאף שעובר אדם עבירה אצל הוא עושה לשמה, וכמו יעל אשת הקיני ואסתר המלכה וכו' שעשו דברים שנראים כעבירה אצל אללם היה זה מורה משום הלכת כלל ישראל וכמו שמוצא בספרים הק'.

עבירה לשם שמים נחשב לברכה

ולפי זה אפשר לומר בעז"ה שזה הכוונה בפסוקים שלפנינו באומרו את הברכה כלומר המצוות אשר תשמעו אל מצות ה' וגו' כלומר שבין שתעשהו לשמה ובין שתעשהו שלא לשמוע, אצל הקללה אמר "והקללה אם לא תשמעו אל מצות ד' אלוקיכם וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצווה אתכם וגו', דהיינו שרק אז הוא קללה משום שאתם לא תשמעו אל מצות ה' וזה משום שאתם סרתם ח"ו מן הדרך אשר אנכי מצווה אתכם, אצל אם תעשו עבירה, אצל לא משום "וסרתם מן הדרך" אלא משום דבר של לשמה אז אין זה נחשב לקללה אלא להיפך לברכה, בעזרת השם.

לשון ברכה וקללה גם יחדיו

לאמר ר' שמעון בר יוחאי לבנו שילך לקבל ברכה מר' יונתן בן עסמי ומר' יהודה בן גרים, והם אמרו לו דברים שנראה כמו קללות ואמר לו ר' שמעון אציו שהם כולם ברכות הם ע"ש, וידוע שגדיקים הק' פירשו את כל התוכחה את הנסמכות שיש בהם שהם טובות לישראל, אלא שכתבו הספרים הק' שצאם אדם מישראל מתנהג בטוב ואין עליו קטרוג, אזי הברכות הם בגלוי וכמ"ס בתורה הברכות, אבל אם ח"ו אדם מישראל עובר עבירות ואף ששם בתשובה, מכל מקום המקטרגים מזכירים תמיד מה שעשה, ואומרים כביכול להם, זכור מעשיו הקודמים הרעים שעשה, וכל שכן אם אדם לא חוזר בתשובה כמו שצריך ואף ששם במחשבה בתשובה ובהרהורי תשובה, מכל מקום הלוא יש תיקונים לכל עבירה ועבירה המבוארים בספרי קודש, ובעיקר בכתבי האר"י ז"ל שהוא מפי אליהו, מה שיש לתקן הן בתעניות וביסורים וכו' ולכן מחמת הקיטרוג הקב"ה עושה חסד ושולח את הטובות מלובשים בקללות ודברים קשין גידין, וגם העונשים הם גם כן טובה גדולה

לאדם שצוה הוא מכפר עוונותיו אם הוא מקבלם בזהבה כראוי, וזה משל כאב המכה את בנו ומיסרו שלא יעשה ח"ו רעה לעלמו ומרחיקו מן הסכנה שכל דבר, ובעיני הבן נראה כאכזריות מלד האב, אבל האמת הוא שחוסך שצטו מצטו הוא שונאיהו אבל האוהבו שוחרו מוסר.

אנוכי נותן הברכות בגלוי או בקללה

ולפי זה אפשר לומר שזה הכוונה כאן שה' יתברך אומר ראה אנכי נותן לפניכם ברכה וקללה ביחד, אבל תלוי הדבר רק שאם תשמור התורה אז יהיו הברכות באופן גלוי אבל אם לא תשמור את מצוות ה' אז יהיו הטובות באופן נסתר שנראים בקללות ח"ו, אבל מובן שזה לא נאמר למי שחושב שהקב"ה הוא וותרן ואומר אחטא ולא אשוב ויהיה לו טוב, דע"ז נאמר כל הקללות כפשוטן ממש ח"ו, אבל מדובר באדם שאף שעשה רע במה שעשה, מכל מקום לא אומר שה' מוותר, אלא שעוד לא עשה תשובה כמו שצריך מפני סיבות שונות, ואין עובר עבירות בשאט נפש ח"ו, על זה נאמר כל זאת, כמובן.